

педагогическую помощь. Основными среди них являются: отсутствие нормативно-правовой базы, которая бы регулировала предоставление образовательных услуг таким детям; отсутствие единой системы раннего сопровождения для детей с нарушениями психофизического развития, необходимость разработки содержания обучения детей с комплексными нарушениями развития. Указывается необходимость проведения практических исследований в области обучения и воспитания детей с комплексными нарушениями развития.

Ключевые слова: комплексные нарушения развития, множественные нарушения, осложненный дефект, этиология и причины нарушений развития.

Glushenko K.O., Gladkih N.V. Urgent problems of education and upbringing of children with multiple disabilities in Ukraine

The article considers the urgent issues of special education and upbringing of children with multiple disabilities. It also contains analysis of terminology used in the modern-day domestic and foreign specialised literature to refer children having more than one developmental impairment. It explains the difference in such concepts and titles as multiple disabilities, complex disabilities, and additional impairments. The authors prove that traditional educational programs, designed and approved for children with single sensor or motor disabilities do not insure effectiveness of the educational process for children with several combined impairments. It gives definition to the factors causing difficulties in provision of correctional educational support for children with multiple disabilities and the reasons why special educators are not able to provide them with qualified assistance. Among them are the following: insufficiency of legal background, regulating provision of educational services for children with multiple disabilities, lack of the integral system for early intervention services, necessity to develop and elaborate the content of educational services for children with multiple disabilities. The necessity to implement practical researches in the field of education of children with multiple disabilities is underlined.

Key words: multiple disabilities, complex disabilities, etiology and causes of disabilities, multiple handicapped children.

Стаття надійшла до редакції 13.03.2014
Статтю прийнято до друку 20.03.2014
Рецензент: д.психол. н., проф. Синьова Є.П.

УДК 376: 37.018.262

СИСТЕМА РОБОТИ ПЕДАГОГА З БАТЬКАМИ В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Гноєвська О.Ю.

Інноваційні процеси розвиваються дуже стрімко, потреба педагогів в нових знаннях, підвищенні кваліфікації росте разом з ними. Інноваційна діяльність педагога стає одним із стратегічних напрямів в освіті та роботи сучасного навчального закладу в режимі стійкого розвитку, оскільки в цій діяльності викристалізуються ті напрями, які визначають обличчя сучасної освіти.

Підвищення кваліфікації сприяє вдосконаленню і росту професійної майстерності педагогів. Педагогічна діяльність – це завжди пошук нових форм, методів, засобів, технологій, незалежно від того, як називається цей процес, він нескінченний і системою освіти завжди затребуваний.

Освітня інтеграція передбачає не лише активне включення і участь дітей, підлітків з особливостями розвитку в освітньому процесі дошкільної установи, школи, але більшою мірою перебудову усього процесу освіти як системи забезпечення освітніх потреб усіх дітей. З початку 90-х років ХХ ст. деякі освітні установи в Україні розпочали роботу в режимі інтеграції, проте системного впровадження інтегрованої освіти не сталося до теперішнього часу.

Освітня інтеграція, за визначенням В.І. Бондаря, – це процес і результат включення дітей з особливостями психофізичного розвитку та дітей, які не мають таких порушень до навчання в одному класі загальноосвітньої школи. Відповідно до потреб і можливості кожної дитини учитель такого класу за участі другого фахівця (корекційного педагога) забезпечує гарантовану підтримку тих, хто цього потребує, здійснює особистісно-орієнтований підхід до організації їхньої навчальної діяльності. В основі такого навчання лежать принципи, які виключають будь-яку дискримінацію дітей, забезпечують однакове ставлення до всіх людей, створюють спеціальні умови для дітей, що мають особливі освітні потреби. Ці принципи спрямовані на підтримку таких дітей у навчанні і досягненні успіху, що дасть їм шанси і можливість для кращого життя. Інтеграція дітей в школи за місцем їх проживання – процес розвитку загальної освіти, який передбачає доступність навчання для всіх, у т.ч. й дітей з особливими освітніми потребами [2].

Діти з особливостями розвитку живуть і розвиваються в контексті сім'ї, де любі події, які виникають з одним членом сім'ї неодмінно торкаються всіх. Сімейні взаємовідносини можна трактувати в системі чотирьох понять: підсистеми, згуртованість, адаптація, комунікація.

Всередині кожної сім'ї виділяють чотири підсистеми:

- ❖ Подружня (чоловік - дружина)
- ❖ Батьківська (батьки - дитина)
- ❖ Сибсова (брат – сестра)
- ❖ Розширена сімейна (екстрасімейна) – взаємодія з друзями, професіоналами.

Сім'ї, які мають слабі грані між підсистемами, виявляються сильно переплетеними, характеризуються гіперопікою та гіперзалученням членів сім'ї в життя одне одного. Така сім'я, яка виховує дитину-інваліда, відчуває сильний страх перед самостійними діями дитини, що заважає розвитку у нього здібностей жити та діяти самостійно.

Адаптація пов'язана зі здібністю в стресовій ситуації приймати рішення. Ригідні сім'ї відчувають труднощі у пристосуванні до нової ситуації, які зв'язані з необхідністю піклування дитини з особливостями розвитку.

Проблема комунікації виникають в процесі взаємодії людей. Частіше за все члени сім'ї рахують дитину з особливостями розвитку основною причиною всіх проблем. Їх не треба звинувачувати за подібну поведінку. Всім їм треба допомогти в розумінні того, що проблеми не вирішуються такими простими причинно-наслідковими факторами [6].

Батьків дітей з порушеннями розвитку необхідно підготувати до виховання дитини в сім'ї, що потребує затрати багатьох духовних та фізичних сил. Для цього потрібно, щоб протягом всього життя батьки дбали про фізичне здоров'я, душевний спокій і оптимізм своєї дитини. Важливо, щоб слова та вчинки батьків завжди могли бути прикладом для неї. Помилково батьки думають, що діти з особливостями розвитку багато чого не розуміють, але це не так. Перш за все батьки повинні виконувати всі обіцянки, дані дитині.

Несприятливі умови для розвитку дитини можуть скластися і в дитячому закладі, який він відвідує. В такому випадку слід порадитися з психологом закладу та психотерапевтом. Головне в тому, що до кожної дитини треба ставитися з повагою, незважаючи на її розумові здібності. Головним правилом сімейного виховання є попередження її дискомфорту стану, збудженості, страху, тривожності. Ставитися до таких дітей необхідно спокійно, рівно, доброзичливо, маючи на увазі те, що багато з них хворі і потребують допомоги та лікування невропатолога, а часто і психіатра.

Освітня інтеграція як процес навчання дітей з особливостями розвитку в освітніх установах загального типу нині знаходиться в центрі уваги. Це пов'язано з тим, що інтегроване навчання поширюється в Україні, але процес цей йде стихійно. В той же час особистісно-орієнтований підхід до змісту освіти і до методів навчання є закономірною умовою успішного його розвитку та реалізації. У цьому сенсі таке навчання може бути ефективним для частини дітей з психофізичними порушеннями, рівень розвитку яких відповідає віковій нормі або наближеним до неї. Вочевидь, що це не стосується дітей з інтелектуальною недостатністю. Стосовно цієї категорії дітей можливе лише спільне перебування в освітній установі, спільне проведення дозвілля і різних заходів з дітьми, що не мають порушень у розвитку. Освітня інтеграція - не нова для України проблема. У дитячих садках і школах знаходиться багато дітей з особливостями розвитку. Ця категорія дітей украй різноманітна. Умовно можна виділити декілька груп таких дітей :

- недиагностовані діти, їх перебування зумовлене тим, що відхилення в розвитку ще не виявлено;
- діти, батьки яких, знаючи про порушення розвитку в дитини, з різних причин наполягають на навчанні їх у звичайній, не спеціалізованій освітній установі. Коли спільне навчання проводиться лише за бажанням батьків, без урахування думки фахівців, воно доступне лише для незначної частини дітей. Більшість з них через декілька років «такого навчання», все більше відстають від своїх ровесників, поповнюють ряди «неуспішних» і з часом переводяться в спеціальні (корекційні) освітні установи або повністю «випадають» з системи освіти;
- діти, які відвідують спеціальні групи і класи в дитячих садках і школах. Навчання і виховання таких дітей здійснюється з урахуванням їх особливостей розвитку;
- діти, які в результаті тривалої корекційної роботи, що проводиться учителями-дефектологами і батьками, підготовлені до навчання в середовищі здорових однолітків. Проте і цим дітям потрібний кваліфікований і диференційований супровід.

Принцип інтеграції лежить також в основі виховання та навчання дітей з тяжкими формами інтелектуальної недостатності, зокрема з синдромом Дауна. На даний час вважається, що можливості таких дітей недооцінювались в минулому, але насправді можна досягти великих успіхів у вихованні та навчанні. Завдяки програмам ранньої педагогічної допомоги дітям з психофізичними порушеннями, однією з яких являється програма «Маленькі сходишки» Університету Маккуері (Сідней) переведена та адаптована О.М.Мастюковою. Такі програми розраховані на роботу з дітьми групи ризику, починаючи з третього дня народження. Особливу увагу в реалізації цих програм відводиться батькам, які працюють з своїми дітьми під керівництвом фахівця. В зв'язку з цим взаємодія батьків та фахівців стає більш тісною та починається з перших днів життя дитини [6].

При вирішенні питання щодо навчання дітей з особливостями розвитку в умовах освітньої інтеграції слід враховувати ряд показників, які умовно можна розділити на внутрішні і зовнішні. До зовнішніх показників

відноситься система умов, в яких відбувається навчання і розвиток дитини, до внутрішніх - рівень її психофізичного і мовленнєвого розвитку. Та її відповідність пізнавальним можливостям і потребам, до внутрішніх – рівень психофізичного і мовленнєвого розвитку дитини.

До зовнішніх умов, які забезпечать ефективне навчання дітей з особливостями розвитку, відносяться:

- раннє виявлення порушень у розвитку і раннє включення дітей в систему корекційної освіти;
- готовність батьків до навчання дитини разом із здоровими дітьми та готовність до створення в сім'ї розвивального середовища;
- готовність суспільства в цілому до інтеграційних процесів, до здійснення і взаємодії з особами з обмеженими можливостями життєдіяльності;
- створення у загальноосвітній школі організаційних і педагогічних умов психологічного комфорту у новому середовищі.

До внутрішніх показників, сприяючих ефективній освітній інтеграції, відносяться:

- відповідність рівня психофізичного і мовленнєвого розвитку віковій нормі або наближення до неї;
- наявність у навчальному закладі спеціальних умов для опанування освітнім стандартом в передбачені терміни;
- психологічна і функціональна готовність дитини до навчання у загальноосвітньому закладі.

Реалізація зовнішніх і внутрішніх чинників розвитку дитини може бути успішною за умови, коли батьки такої дитини з готовністю включаються до корекційного процесу, організованого групою спеціалістів різного профілю – психологом, корекційним педагогом, логопедом, соціальним педагогом. До їх компетенції входить не тільки стимулювання розвитку дитини, а й стимулювання, наскільки це можливо, відповідальності батьків за догляд, виховання власної дитини та включення їх в активну роботу з дітьми.

Головною ідеєю концепції сімейного виховання є досягнення гармонійного розвитку дитини з особливостями розвитку, максимальне зростання потенційних можливостей дитини та кожного члена сім'ї, успішна інтеграція як дитини так і сім'ї у сучасне суспільство.

Дослідження проблеми кадрового забезпечення інтегрованого навчання свідчить, що при деяких плюсах такої освіти, є досить мінусів, які можуть спричинити негативну динаміку розвитку дитини, якщо не буде організована відповідна педагогічна підтримка виховання і розвитку дитини в умовах сім'ї. Основною метою такої підтримки є допомога батькам у набутті навичок правильної взаємодії з дитиною, прийомів і способів корекційно-педагогічного впливу на неї з метою досягнення більшої самостійності і незалежності як дитиною, так і сім'єю в цілому. Усе це накладає величезну відповідальність на батьків, які повинні стати активними учасниками освітнього процесу, що вимагає спеціальної підготовки до роботи з дітьми.

У зв'язку з цим нами розроблено програму підвищення кваліфікації модульного навчання **«Система роботи педагога з батьками в умовах освітньої інтеграції»** (72 ауд. години). Вона розрахована на керівників і фахівців органів управління освіти, освітніх установ, педагогів, корекційних педагогів, психологів, працюючих в умовах інтегрованого навчання та батьків.

Реалізація змісту програми забезпечується модульною структурою з урахуванням основних принципів:

системності і безперервності, що характеризує підвищення кваліфікації працівників освіти як складну цілісну взаємопов'язану систему, орієнтовану на досягнення конкретної цілі;

компетентнісного підходу, що передбачає орієнтацію на професійний досвід і особистісно-професійне вдосконалення;

мобільності, оперативності оновлення тематики цього курсу з урахуванням випереджаючого характеру навчальної діяльності.

Важливим аспектом у формуванні професійної компетентності в системі роботи педагога з батьками в умовах освітньої інтеграції являється практично-зорієнтований зміст і форми організації курсової підготовки. З метою встановлення зворотнього зв'язку із слухачами курсу, розроблені вхідне, проміжне і вихідне анкетування. Разом з традиційними формами вивчення цього курсу (лекційні, семінарські, практичні заняття та ін.) планується застосування мультимедійних технологій, передбачаючи обговорення і апробацію складних ситуацій (особистісного і професійного характеру), що реально склалися в практиці, виробляється оптимальна стратегія їх вирішення. При цьому в ході дискусії виявляються можливості опонентів/партнерів в аналогічних ситуаціях, і розробляється алгоритм їх вирішення - в цьому проявляється актуальність порушених, дискусійних проблем інтегрованого навчального процесу. Наявність цього чинника сприяє визначенню педагогом мотиваційно-змістової складової в системі професійної компетентності у роботі з батьками, що виховують дітей з особливостями розвитку.

Програма складається з чотирьох модулів:

1) **«Державна політика в сфері освітньої інтеграції»** - цей модуль включає опрацювання наступних питань: аналіз історії становлення і розвитку інтегрованої (інклюзивної) освіти у світі, виявлення проблем і шляхів

їх розв'язання, вивчення сучасних концепцій інтегрованої освіти, огляд нормативно-правових документів з питань виховання і навчання дітей з особливостями розвитку;

2) **«Теоретико-методологічні основи сімейного виховання»** - модуль містить: теоретичні аспекти сімейного виховання дітей з особливостями розвитку, перелік проблем, пов'язаних зі зниженням виховної ролі сім'ї, розкриває необхідність педагогічної освіти батьків дітей-інвалідів, дітей з особливостями розвитку, оскільки саме в сім'ї часто виникає психологічний конфлікт, коли члени сім'ї починають відчувати безрезультатність або малу ефективність своїх виховних зусиль. У даному контексті робота педагога з батьками стає не лише самоціллю, але і методом та засобом максимально можливого наближення дитини до норм психічного розвитку і здоров'я, соціалізації і адаптації. Так само розглядаються головні причини, що призводять до нерозуміння між педагогом і батьками.

3) **«Сучасні технології сімейного виховання дітей з особливостями розвитку, які сприяють ефективному навчанню, соціальній інтеграції і адаптації дитини в інтегрованому освітньому середовищі»** - цей модуль складається з двох розділів:

I розділ - розробка моделі педагогічного супроводу і надання допомоги батькам, які виховують дітей з особливостями розвитку; розкриття основних етапів роботи педагога з батьками; вивчення особливостей розвитку дітей і вибір освітнього маршруту, вивчення труднощів батьків у вихованні їх дітей, а так само профілактику, раннє виявлення і надання ранньої комплексної допомоги дітям з особливостями розвитку і педагогічного супроводу в питаннях виховання їх батьками.

II розділ - освоєння організаційних та змістових форм надання педагогічної допомоги батькам, які виховують дітей з особливостями розвитку: вивчення ними педагогічної діагностики і консультування батьків, що виховують таких дітей, ознайомлення їх із технологіями взаємодії фахівців в організації просвітницької діяльності батьків в інтегрованому просторі.

4) **«Формування організаційно-методичних компетенцій педагога у супроводі батьків, що виховують дітей з особливостями розвитку в інтегрованому середовищі»** - модуль складається з двох розділів:

I розділ - включає огляд і аналіз науково-методичних, теоретичних джерел з проблем спільної роботи педагога з батьками, які виховують дітей з особливостями розвитку. Висвітлюються питання планування роботи, оснащення кабінетів і проведення оглядів-конкурсів, підвищення кваліфікації педагогів шляхом їх участь в роботі метод/об'єднань, семінарах, конференціях в режимі онлайн, форумів, в дослідницькій діяльності, проектуванні і тощо.

II розділ - присвячений питанням організації роботи педагога з батьками в умовах інтегрованого навчання – їх самостійна робота полягає в розробці сценаріїв батьківських зборів, днів відкритих дверей, свят і дозвілля, відкритих занять для батьків, оформленні інформаційних стендів для батьків, ознайомленні слухачів з авторськими програмами - (програма «Клуб сімейного спілкування», програми «Клас батьківської майстерності») і так далі. Перспективне планування роботи педагога з батьками, координування роботи по самоосвіті. Оцінка ефективності міждисциплінарного супроводу дітей з особливостями розвитку в освітній установі. Характеризуються основні напрями технології моніторингу ефективності взаємодії фахівців, педагогів, батьків і адміністрації всередині освітньої установ, які здійснюють інтегроване навчання.

Реалізація інтегрованої освіти прямо пов'язана з наявністю в країні налагодженої системи ранньої допомоги. Тільки діти, що отримали ранню комплексну допомогу, підготовлені значною мірою до навчання в умовах високих вимог освітнього середовища. І тут особливу роль відіграє повноцінне багате різноманітними контактами соціальне середовище, в якому батьки стають головними помічниками.

Педагогові, що здійснює таке навчання, доводиться мати справу з батьками, що перебувають на різних етапах адаптації дітей з особливостями розвитку. Йому важливо знати, наскільки готові батьки до обговорення своєї ситуації з іншими дорослими, як вони ставляться до інтегрованого навчання, які їх очікування, чи готові вони співпрацювати з психолого-медико-педагогічним персоналом освітньої установи.

Не менше уваги вимагають до себе батьки здорових дітей, страхи, сумніви, що виникають у них в умовах спільного навчання. Батьки виражають своє занепокоєння з приводу наслідування (у мовленні, в поведінці) дитини з особливостями розвитку, недостатній підготовці до навчання у масовій школі. Для попередження виникнення подібних установок педагогам необхідно свідомо сприяти зняттю бар'єрів і організувати співпрацю, взаємодія батьків дітей з різними пізнавальними можливостями.

У основі планування педагогом програми дій, орієнтованої на участь в ній батьків, лежить процедура виділення ряду ключових положень, на яких вона повинна будуватися :

- Батьків необхідно стимулювати до набуття нових або поліпшення вже наявних навичок, які сприяють розвитку, вихованню і навчанню дітей. У цьому і закладена ідея про те, наскільки важливо для педагогів активно включати батьків до співпраці і конструктивного партнерства в навчанні.

- Батьки обов'язково знайдуть час для реалізації програми розвитку їх дитини, якщо ця участь буде для них особливо значущою. Усвідомлення, що це дозволить задовольнити їх власні потреби, інтереси і вимоги, сприятиме розвитку їх дитини.

- Вони наслідуватимуть рекомендації педагога у тому випадку, якщо ці рекомендації будуть особистісно-зорієнтовані на дитину.

- Батьки братимуть участь в створенні програми за умови щирого, шанобливого ставлення до них з боку педагогів.

- Батьки братимуть участь в реалізації програми навчання та розвитку дитини, якщо з ними працюватимуть спеціально підготовлені педагоги, що застосовують найбільш оптимальні методи роботи.

- У батьків, як і у дітей, свої потреби та інтереси. Тому чекати, що всі батьки відвідуватимуть групові заняття, теми яких не задовольняють їх потреби, не слід.

- У міру того, як батьки опановують знання і уміння щодо розвитку, виховання і навчання дітей, допомога і підтримка педагога зменшується, а рівень активності батьків зростає, що є свідченням набуття професійної компетентності.

- Педагогам, що здійснюють підготовку батьків необхідно дотримуватися наступних вимог:

- тренінг для батьків має бути максимально цілеспрямований та інтенсивний;
- підготовка може здійснюватися як в інтегрованій навчальній установі, так і вдома;
- перед батьками ставити такі навчальні завдання, які доступні та посильні для виконання;
- педагог використовує безперервну систему зворотнього зв'язку, яка дозволить йому контролювати процес навчання;

• мовлення педагога має бути максимально простим, подача матеріалу, вказівки і роз'яснення чіткими і зрозумілими, без використання складних професійних термінів.

Пропонована програма **«Система роботи педагога з батьками в умовах освітньої інтеграції»** спрямована на формування у педагогів компетентнісного підходу, системного мислення, стратегічного бачення, потреби в інновації, акцентує в свідомості членів сім'ї і суспільства в цілому ефективність психолого-педагогічних засобів розв'язання проблеми освітньої інтеграції.

Література

1. **Бондар В.І.** Неуспішність у навчанні учнів молодшого шкільного віку та умови їх подолання. /Педагогічні і психологічні науки в Україні: Зб. наук. пр. до 15-річчя АПН України у 5 томах // Т.3: Психологія, вікова фізіологія, дефектологія. – К.: «Пед. думка», 2007 – С. 285-296. 2. **Бондар В.І.** Інклюзивне навчання та підготовка педагогічних кадрів для його реалізації //Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. – Вип. 15, 2010 – С. 39-42. 3. **Бондар В.І.** Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен. Рідна школа. - №3, 2011 – С.10-14. 4. **Игнатова И.А.** Как помочь родителям организовать конструктивное взаимодействие с ребенком / Воспитание школьников – 2008. - №1. 5. **Игнатова И.А.** Педагогическое сопровождение родителей в воспитании детей с особенностями развития: Монография. – М.: АПК и ППРО. – 2012. 6. **Мастюкова Е.М.,** Москвикина А.Г. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. В.И.Селиверстова. – М.: Гуманит. изд. Центр Владос, 2003. – 408с. 7. **Малофеев Н.Н.** Западноевропейский опыт сопровождения учащихся с особыми потребностями в условиях интегрированного обучения / Дефектология. – 2005. - №5. 8. **Назарова Н.М.** Интегрированное (инклюзивное) образование: генезис и проблемы внедрения / Социальная педагогика. – М: - 2010. - №1.

References

1. **Bondar V.I.** Neuspishnist u navchanni uchniv molodshogo shkyl'nogo viku ta umovy yix podolannya. /Pedagogichni i psihologichni nauky v Ukraini: Zb. nauk. pr. do 15-richchya APN Ukrainy u 5 tomakh// T.Z: Psihologiya, vikova fiziologiya, defektologiya. – K.: «Ped. dumka», 2007 – S. 285-296. 2. **Bondar V.I.** Inklusyivne navchannya ta pidgotovka pedagogichnykh kadriv dlya jogo realizaciyi //Naukovyj chasopys NPU imeni M.P. Dragomanova. Seriya 19. Korekciyna pedagogika ta psihologiya. – Vyp. 15, 2010 – S. 39-42. 3. **Bondar V.I.** Inklusyivne navchannya yak socialno-pedagogichnyj fenomen. Ridna shkola. - №3, 2011 – S.10-14. 4. **Ignatova I.A.** Kak pomoch rodyteljam organizovat konstruktivnoe vzaymodejstvie s rebenkom/ Vospytanyeshkolnykov – 2008. - №1. 5. **Ignatova I.A.** Pedagogicheskoe soprovozhdenye rodytelej v vospytany detej s osobennostyamy razvytyya: Monografyya. – M.: APK y PPRO. – 2012. 6. **Mastyukova E.M.,** Moskovkina A.G. Semejnoe vospytanye detej s otklonenyamy razvytyy: Ucheb. posobyе dlya stud. vyssh. ucheb. zavedeniy / Pod red. V.I.Selyverstova. – M.: Gumanyt. izd. Centr Vlados, 2003. – 408s. 7. **Malofeev N.N.** Zapadnoevropejskij opyt soprovozhdenyya uchasnyhsya s osobymi potrebnostyamy v usloviyax integrirovannogo obucheniya / Defektologiya. – 2005. - №5. 8. **Nazarova N.M.** Integrirovannoe (inklyuzivnoe) obrazovanie: genezis i problemy vnedreniya / Social'naya pedagogika. – M: - 2010. - №1.

Гноєвська О.Ю. Система роботи педагога з батьками в умовах освітньої інтеграції

В статті розглядається проблема підготовки педагогів до роботи з батьками дітей, що навчаються в умовах освітньої інтеграції. Освітня інтеграція передбачає не лише активне включення і участь дітей, підлітків з особливостями розвитку в освітньому процесі дошкільної установи, школи, але більшою мірою перебудову усього процесу освіти як системи забезпечення освітніх потреб усіх дітей. Інтеграція дітей в школи за місцем їх проживання – процес розвитку загальної освіти, який передбачає доступність навчання для всіх, у тому числі і дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: освітній процес, інтеграція, соціалізація, освітня інтеграція, інтегроване середовище, соціальне середовище, особистісно-орієнтований підхід, компетентнісний підхід, диференційований підхід, поетапний підхід, принципи інтегрованої освіти, педагогічна діяльність, професійна майстерність, професійна компетентність, корекційний педагог, компетенції педагога, підвищення кваліфікації педагогів, навчальна діяльність, зміст і форми курсової підготовки вчителів, організаційно-методичні компетенції, самоосвіта, спеціальна система освіти, корекційно-розвивальне навчання, індивідуалізація навчання, спеціальні умови, діти з особливими освітніми потребами, діти з інтелектуальною недостатністю, діти з синдромом Дауна, фізичне здоров'я дитини, вікова норма, гіперопіка, психофізичний розвиток, мовленнєвий розвиток, пізнавальні можливості, психологічні особливості, спілкування, сімейна адаптація, комунікація, сімейне виховання, ригідні сім'ї, консультування батьків, просвітницька діяльність, система роботи педагога з батьками, психологічна допомога сім'ї, консультативно-корекційна допомога, педагогічна діагностика, рання діагностика, програма ранньої педагогічної допомоги, спеціальні освітні установи, органи управління освіти, психолого-медико-педагогічний персонал, програми навчання та розвитку, зміст програми, авторські програми, соціальна адаптація, модульне навчання, корекційно-педагогічний вплив, мультимедійні технології, тренінг, моніторинг, внутрішні і зовнішні показники ефективного навчання, просвітницька діяльність.

Гноевская О.Ю. Система работы педагога с родителями в условиях образовательной интеграции

В статье рассматривается проблема подготовки педагогов к работе с родителями детей, обучающихся в условиях образовательной интеграции. Образовательная интеграция предполагает не только активное включение и участие детей, подростков с особенностями развития в образовательный процесс дошкольного учреждения, школы, но в большей степени перестройку всего процесса образования как системы обеспечения образовательных потребностей всех детей. Интеграция детей в школы по месту жительства - процесс развития общего образования, который предполагает доступность обучения для всех, в том числе и детей с особыми образовательными потребностями.

Ключевые слова: образовательный процесс, интеграция, социализация, образовательная интеграция, интегрированная среда, социальная среда, личностно-ориентированный подход, компетентностный подход, дифференцированный подход, поэтапный подход, принципы интегрированного образования, педагогическая деятельность, профессиональное мастерство, профессиональная компетентность, коррекционный педагог, компетенции педагога, повышения квалификации педагогов, учебная деятельность, содержание и формы курсовой подготовки учителей, организационно- методические компетенции, самообразование, специальная система образования, коррекционно-развивающее обучение, индивидуализация обучения, специальные условия, дети с особыми образовательными потребностями, дети с интеллектуальной недостаточностью, дети с синдромом Дауна, физическое здоровье ребенка, возрастная норма, гиперопека, психофизическое развитие, речевое развитие, познавательные возможности, психологические особенности, общение, семейная адаптация, коммуникация, семейное воспитание, ригидные семьи, консультирование родителей, просветительская деятельность, система работы педагога с родителями, психологическая помощь семье, консультативно-коррекционная помощь, педагогическая диагностика, ранняя диагностика, программа ранней педагогической помощи, специальные образовательные учреждения, органы управления образования, психолого-медико-педагогический персонал, программы обучения и развития, содержание программы, авторские программы, социальная адаптация, модульное обучение, коррекционно-педагогическое влияние, мультимедийные технологии, тренінг, моніторинг, внутрішні і зовнішні показателі ефективного навчання.

Hnoevskaya O. System teacher works with parents in terms of educational integration

The article deals with the problem of preparing teachers to work with parents of children enrolled in the conditions of educational integration. Educational integration involves not only the active involvement and participation of children, young people with disabilities in the educational opportunities of preschool institutions, schools, but more restructuring of the entire process of education as the educational needs of all children. Integration of children in their local schools - a process of general education, which assumes the availability of education for all, including children with special educational needs.

Keywords: educational process, integration, socialization, educational integration, integrated environment, social environment, personality-oriented approach, competence approach, differentiated approach, phased approach, principles of integrated education, pedagogical activity, professional skills and professional competence, the remedial teacher competence of a teacher, teacher training, educational activity, the maintenance and forms of teacher training course, organizational and methodological competence, self-education, special education system, correctional and developmental education, individualization of education, special conditions, children with special educational needs, children with intellectual disabilities, children with down syndrome, the child's physical health, age norm, hyper, mental and physical development, language development, educational opportunities, psychological characteristics, communication, family adaptation, communication, family education, rigid family counseling of parents, educational activity, the system of the teacher's work with parents, psychological family support, advisory and remedial assistance, pedagogical diagnostics, early diagnosis, early educational assistance, special educational institutions, the education authorities, psychological-medical-pedagogical staff, training and development, author's programs of social adaptation, modular training, correctional and pedagogical impact, multimedia technologies, training, monitoring, internal and external indicators of effective teaching, outreach activities.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2014

Статтю прийнято до друку 20.03.2014

Рецензент: д.п.н. проф. Бондар В.І.